

Interventioner ur ett realistiskt perspektiv

-En teoriutvecklande fallstudie

Annica Blomberg
Anna Kindal

Abstract

Brotten mot de mänskliga rättigheterna i Libyen och Sudan väckte vårt intresse då det i början av 2011 skedde en intervention för att stoppa regimen i Libyen men inget har hänt i Sudan på årtionden. Vi ville förstå varför utfallen skilde sig åt och valde att studera länderna med fokus på egenintresse och realism. Det var denna något tabubelagda infallsvinkel som var utgångspunkten för vår uppsats. Genom vår teori identifierande vi geo-strategiska intressen och handelsintressen som två potentiella faktorer och kom efter vår analys fram till att ur ett realistiskt synsätt kan man urskilja handelsintressen som den avgörande faktorn. Det vi fann var att stater med liten handel var mer benägna att trycka på en intervention medan de med stor handel gärna ser att inget förändras.

Nyckelord: Intervention, Libyen, Sudan, Handelsintressen, Geo-strategiska intressen, Realism

Antal ord: 9467

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställning	1
1.2 Material.....	2
1.3 Avgränsning.....	2
1.4 Disposition.....	3
2 Metod	4
3 Bakgrund	6
3.1 Libyen.....	6
3.2 Sudan.....	7
3.3 Mest lika fall.....	9
3.4 Aktörer.....	10
4 Teori	11
4.1 Gibbs egenintresse.....	11
4.2 Förklaringsfaktorer.....	12
4.2.1 Geo-strategiska intressen.....	12
4.2.2 Handelsintressen.....	13
5 Fallstudie	14
5.1 Handelsintressen.....	14
5.1.1 Libyen.....	14
5.1.2 Sudan.....	15
5.1.3 Översiktstabell handelsexport.....	17
5.2 Geo-strategiska intressen.....	17
5.2.1 Libyen.....	17
5.2.2 Sudan.....	19
6 Slutsats	21
7 Referenser	25

1 Inledning

Interventioner har varit ett ord på många läppar i samband med upproren 2011 i Nordafrika och även väckt vårt intresse. När Gadaffi öppnade eld mot sin opposition gick diskussionerna heta om hur omvärlden skulle reagera och agera. Våra tankar fördes genast till Rwanda och Irak som är kända fall där många ställde sig frågan angående staters egenintressen att intervensera eller ej. Detta relativt radikala synsätt är ett perspektiv vi vill vidareutveckla för att få en ny infallsvinkel på fenomenet. Med detta i åtanke känns det som ett naturligt val att studera fallen Sudan och Libyen, två lika fall i det hänseendet att befolkningen levt under förtryck av regimen men omvärldens reaktioner har skilt sig åt. Våra tankar gick genast till om det verkligen kan vara egenintressen som styr något som borde vara en humanitär åtgärd. Världssamfundet har inte gett några tydliga svar på varför utfallen skiljer sig åt vilket väckt vårt intresse och ämnesvalet kändes därför självklart.

1.1 Syfte och frågeställning

Vi vill med denna uppsats försöka finna ett svar på om det är egenintressen som påverkade beslutet att intervensera/ icke- intervensera i Libyen/ Sudan genom att göra en komparativ fallstudie och se vari skillnaderna ligger. Intresset för interventioner har växt sig stort den senaste tiden och vi avser med denna uppsats ta upp ett perspektiv som är relativt tabubelagd och utforskad. Interventioner omnämns ofta som en humanitär åtgärd, vi väljer istället att studera de ur ett realistiskt perspektiv med fokus på staters egen vinning. Vi har valt att jobba utifrån en egen hypotes, att interventioner främst sker ur egenintresse och syftet blir sålunda att pröva denna hypotes genom en fallanalys. Då vi utgår från ett realistiskt tankesätt har vi tagit hjälp av David N. Gibbs teori, hans tankar går i samma linje som vår hypotes och hävdar att det är egenintressen som styr. Vi vill försöka vidareutveckla Gibbs teori och betona andra faktorer för att se om det kan ge oss en bredare förståelse om varför interventioner sker. Problemformuleringen vi har valt att jobba utefter är därmed:

”Hur påverkar staters egenintresse beslutet om en intervention/ icke-intervention- en fallstudie på Libyen och Sudan?”

När vi i fortsättning nämner interventioner menar vi ett ingripande i en pågående konflikt med militära eller icke-militära medel och lägger ingen vikt om den är humanitär eller ej (Nationalencyklopedin 2010, ”intervention”). Vi vill därför redan här vara noga med att poängtera att vi valt att inte närmare studera interventionens inverkan eller lägga värderingar huruvida de är rätt eller fel, vi vill

endast studera vilka egenintressen som kan ha påverkat beslutet att intervensera eller ej.

1.2 Material

Det material vi valt att använda oss av är enbart sekundärmaterial, främst vetenskapliga artiklar, men även nyhetsartiklar och relevanta böcker. Då vi skriver om händelser som skett så pass nyligen bedömde vi att nyhetsartiklar var nödvändigt för att ge en korrekt bild av vad som skett. Vi är medvetna om att nyhetsartiklar kan ge en subjektiv bild men har läst dem med källkritiska ögon för att vara objektiva. Händelserna i Sudan och Libyen har skett relativt nyligen och vi är därför extra medvetna om att litteraturen ständigt uppdateras och förutsättningar förändras, framförallt gäller detta i Libyen där det rapporteras om nya utvecklingar var dag. Detta är dock även varför vi valde Sudan och Libyen, det var ett avsiktligt val att välja två händelser som låg varandra nära i tiden då vi även vill ta hänsyn till läget i omvärlden.

När vi tagit fram statistik har vi kombinerat olika databaser, detta då ingen av databaserna gett en komplett bild av det vi eftersökt. Statistiken är dock enbart till för att ge en uppfattning över exportförhållanden och vi bygger inte vår uppsats kring dessa fakta.

Att söka relevanta förstahandsmaterial är något vi från början ansåg vara realistiskt med tanke på tid och resurser. Utgångspunkten vi valt, att interventioner sker ur egenintresse, är som vi tidigare nämnt ett relativt tabubelagt och därmed finns det lite litteratur där detta står i klartext. Det är därför vi har valt att göra en teoriutvecklande fallstudie där vi tolkar materialet för att utveckla Gibbs teori. Det är även utifrån vårt material vi har valt våra förklaringsvariabler som vi anser genomsyrat litteraturen och sammanfattar det vi anser vara de mest betydande faktorerna.

1.3 Avgränsning

Vi gör i denna uppsats en komparativ fallstudie på två länder för att utveckla en teori som kan besvara vår frågeställning. Resultatets trovärdighet hade vuxit med möjligheten att pröva teorin på fler länder, men på grund av tidsbrist och uppsatsen längd ansåg vi inte att detta hade blivit en nog djupgående analys för att vara relevant.

Det är även ett medvetet val att studera händelserna i Sudan och Libyen enbart ur ett realistiskt synsätt och slutsatsen ska således läsas med detta i åtanke. Hade vår frågeställning besvarats utifrån andra ideologier, så som ett idealistiskt, liberalistiskt eller ett konstruktivistiskt synsätt hade resultatet säkerligen tett sig

annorlunda. Vi har därmed även valt att bortse från eventuella kulturella egenintressen i ett land då detta inte är enligt realismen.

Genom att ha en realistisk synvinkel är vi även medvetna om att det kan vara lätt att förbise de potentiella positiva humanitära effekter en intervention kan ha. Vi vill därför påpeka att denna uppsats enbart är ett sett att granska grunderna för en intervention och inte är en absolut sanning.

Slutligen har vi valt att inte vidare undersöka vilken effekt omvärldens interventioner har haft i Libyen utan enbart fokusera på vilka möjliga faktorer som lett till att beslutet fattats, eller som i Sudan, inte fattats. Detta dels för att det är två högst aktuella fall med daglig förändring, dels för att vi valt att inte lägga in några normativa värderingar i uppsatsen utan enbart studera händelseförloppet fram till interventionens början.

1.4 Disposition

I vårt första kapitel presenterar vi vårt syfte med uppsatsen, vilket material vi använt oss av, samt vilka avgränsningar vi valt att göra.

Vår metod redovisas noggrant efter inledningen i kapitel 2 och ger en förståelse för hur vi gått tillväga för att svara på vår frågeställning och nå ett resultat.

I kapitel 3 inleder vi med att redogöra för Sudan och Libyens bakgrund. Syftet är att ge en förståelse för det som bidragit till utvecklingen idag och vilka beslut som togs av externa stater som ledde till en intervention/icke- intervention. Sudan och Libyens bakgrund efterföljs av en sammanfattning av både fallen där vi lyfter fram och gör det tydligt på vilket sätt de är två lika fall. Kapitel 3 avslutas med att vi kort redogör vilka huvudaktörer som existerar i båda våra fall.

I kapitel 4 fokuserar vi på teorin, inledningsvis skildras den teori som ligger bakom vår analys vi valt att utveckla och vi presenterar även de förklaringsfaktorer som lägger grunden för vår undersökning. Varje förklaringsfaktor diskuteras och operationaliseras under sin rubrik.

I kapitel 5 analyseras båda våra fall utifrån våra förklaringsfaktorer. Kapitlet inleds med att vi lyfter fram vår första förklaringsfaktor och applicerar den på Sudan samt Libyen därefter lyfts vår andra förklaringsfaktor upp och samma procedur görs om.

I kapitel 6 redovisas vår slutsats av analysen som vi behandlade i kapitel 5. Uppsatsen avslutas med kapitel 7 som redovisar våra referenser i form av böcker och artiklar.

2 Metod

Vår uppsats är en teoriutvecklande studie där vi vill undersöka hur staters egenintressen påverkar besluten om intervention/icke- intervention. Metoden vi använder oss av är olika utfalls-designen där man applicerar ett antal förklaringsfaktorer på flera liknande fall som haft olika utfall. En olika utfalls-design kallas även mest lika fall eftersom x variablerna är likadana och ska appliceras på lika fall med olika y utfall (Gustavsson 11-01-25). I vårt fall vill vi undersöka hur egenintressen påverkat besluten om intervention/icke intervention, därför är x egenintressen och y är intervention/icke- intervention. Våra fall som vi valt att applicera detta på är Libyen och Sudan som haft olika utfall och vi har valt att från ett aktörsperspektiv studera staters bakomliggande egenintressen i dessa länder. Vår uppsats är en teoriutvecklande undersökning eftersom vi vill utveckla Gibbs teori om varför interventioner sker och undersöka ifall andra förklaringsfaktorer kan ha påverkat utfallet (Esaiasson m.fl. 2007:123).

Eftersom vi gör en mest lika design/olika utfalls-design krävs det att de x vi ska applicera på våra fall är likadana samtidigt som våra fall Libyen och Sudan ska kunna vara komparativa (Esaiasson m.fl. 2007:131) I kapitel 3.3 redovisar vi mer djupgående om varför Sudan och Libyen kan ses som två lika fall som haft olika utfall. Till en början med utgår vi ifrån "The responsibility to protect" som definierar när en intervention ska se och vi ser tydligt att Libyen och Sudan passar på deras kriterier:

"Military intervention for human protections purposes is an exeptional and extraordinary measure. To be warrented, there must be serious and irreparable harm occurring to human beings, or imminently likely to occur, of the following kind:

A: Large-scale loss of life, actual or apprehended, with genocidal intent or state neglect or inability to act, or a failed state

B: Large-scale ethnic cleansing, actual or apprehended, wheter carried out by killing, forced explusion, acts of terror or rape." -

(Bellamy, Wheeler 2008:525)

Vi anser att "The responsibility to protect" är lämplig att applicera på våra fall eftersom det är en doktrin som blivit antagen i slutdokumentet av the 2005 world summit i FN. Då FN har en normativ roll som genomsyrar det internationella samfundet så visar denna doktrin att båda länderna har samma stöd för en intervention och de går därför att komparera.

Vi ämnar svara på vår frågeställning genom att jämföra våra fall med samma förklaringsfaktorer för att undersöka varför utfallen skiljer sig åt. I praktiken kommer detta ske genom att varje fall tas upp och analyseras utifrån våra faktorer.

När alla förklaringsfaktorer fått sin plats under fallet kan vi i vår slutsats presentera vad som haft mest effekt på utfallet och vad i skillnaderna samt likheterna ligger.

3 Bakgrund

3.1 Libyen

Vi vill genom en inblick av Libyens historia och dess relation till omvärlden få en ökad förståelse för de beslut som fattades tidigt under 2011. Världssamfundet valde att intervensera i Libyen för att stoppa Gadaffis våld mot sin egen befolkning och interventionen var ett faktum.

Likt många Afrikanska länder har Libyen varit ockuperat ett flertal gånger genom dess historia. År 1911 gjorde Italien Libyen till en kolonialmakt och var fram till 1947 under italienskt styre då Frankrike och Storbritannien tog över makten i samband med andra världskriget.(U.S. Department of State)

Vid Libyens självständighet på 50-talet hölls ett nära samarbete med västvärlden då man lät USA och Storbritannien ha militärbaser i landet i utbyte mot bistånd. Libyens ekonomi var vid självständigheten utmärkt, något som förändrades när man hittade olja i slutet på 60-talet. I samband med att statsinkomsterna växte ökade missnöjet hos befolkningen som ansåg att inkomsterna inte fördelades rättvist i landet. Trots vissa reformåtgärder lyckades inte Libyen nå en ekonomisk utveckling och stå på egna fötter (Nationalencyklopedin 2011, "Libyen"). Befolkningen började bli medveten om det potential naturtillgångarna hade medfört och var därför missnöjda med samarbetet med väst. De förespråkade ett alliansfritt Libyen där landet kunde ta den position i den globala arenan som det förtjänade (Library of Congress Country Studies 1).

1969 gjorde en grupp militärer statskupp mot den sittande makten med Gadaffi i spetsen och den nya regimen blev godkänd av omvärlden. Han förespråkade ett självständigare Libyen och förstatligade petroleumindustrin samtidigt som han upplöste de militär- och basavtal Libyen hade med bland annat USA och Storbritannien (Nationalencyklopedin 2011, "Libyen"). Med förstatligandet av petroleumet hade Libyen nu ett kraftigt vapen och Gadaffi kunde därför öka sin maktposition på den globala arenan (Library of congress country studies 2).

På 70- och 80-talet försämrades relationen mellan Libyen och västvärlden ytterligare när Libyen misstänkas för att stödja och finansiera internationell terrorism. Flera händelser påverkade då Libyens relation till omvärlden som kom att få framtida konsekvenser (Library of congress country studies 3). Den mest betydande händelsen var när gärningsmän med libysk bakgrund anklagades för att skjuta ner ett reguljärflygplan ovanför brittiskt territorium. Det blev startskottet för de FN sanktioner som infördes mot Libyen 1992. 10 år efter att sanktionerna inrättades, började Libyen rätta sig efter FN:s och omvärldens krav och

sanktionerna avbröts. Sedan dess har Libyens relationer med västvärlden sakta förbättrats (Nationalencyklopedin 2011, "Libyen").

Det var inte förrän 2011 när de pågående revolutionerna i Tunisien och Egypten spred sig till Libyen och växte till en stor revolt mot Gadaffi regimen som relationen till väst försämrades på nytt. Konflikten utspelar sig i norra delen av Libyen och striderna pågår mellan regimen och oppositionen som vill ha bort Gadaffi efter 42 års styre (Barker 2011). Gadaffi svarade demonstrationerna med att först stänga ner alla kommunikationer och öppnade sedan eld mot sin egen befolkning (Amnesty International 2011). Efter påtryckningar av Storbritannien och Frankrike reagerade FN:s säkerhetsråd i slutet av februari på Gadaffis agerande genom att hänskjuta Libyen till internationella domstolen för att utreda och ställa ansvariga till svars för brott mot folkrätten (Nationalencyklopedin 2011, "Libyen")(Dagens Nyheter 2011). När Gadaffis attacker mot sin egen befolkning inte upphörde tog FN:s säkerhetsråd den 17 mars till resolution 1973 mot Libyen. Resolutionen framhävde kravet på att Libyens myndigheter ska anpassa sig efter de mänskliga rättigheterna och att göra allt de kan för att skydda civilbefolkningen. Den krävde därmed ett omedelbart eldupphör och slut på de attacker Gadaffis regim utövade på sin befolkning. Resolutionen innebar även att medlemsländerna skulle upprätthålla en flygförbudszon över Libyen som ett medel för att skydda civilbefolkningen. Den forna kolonimakten Italien var en av de stater som uttryckt starka reservationer för beslutet om en intervention och är emot den flygförbudszon som upprättades (Krebs 2011)(UN News Centre 2011). Flygförbudszonen upprätthölls till början av aktörerna Storbritannien, Frankrike och USA där Frankrike och Storbritannien var de aktörer som tidigt tryckt på nödvändigheten av en flygförbudszon. En vecka senare tog NATO över kommandot av interventionen och USA lämnade således över det största ansvaret på NATO:s medlemsländer. Där behöll Frankrike och Storbritannien sin roll som de mest framåtskridande aktörerna (Donnet 2011)(BBC 2011).

Den sammantagna interventionen har blivit klassad av många som ett första agerande utifrån FN:s 2005 world summit "the Responsibility to protect" (Evans 2011).

3.2 Sudan

Sudans västra provins Darfur benämns ibland som världens mest kända humanitära katastrof med över 300 000 döda i striderna och där 2 miljoner människor är på flykt från regimen. (Fake, Funk 2010:39) Sudan har länge varit drabbat av inbördeskrig och den idag omtalade Darfurkonflikten är en del av det långa inbördeskriget som pågått i landet sedan självständigheten efter kolonialtiden.

Sudan var koloniserat fram till 1956 då man återfick sin självständighet från Storbritannien och Egypten.(Nationalencyklopedin 2011, "Sudan") Redan då började oroligheterna i landet som främst hade sin grund i religiösa konflikter. De

norra delarna av Sudan är till största del befolkade av arabiska muslimer medan det i söder är huvudsakligen kristna. (Dagne 2006:1f) När den första premiärministern tillsattes 1948 började oroligheterna hos de kristna i söder som fruktade övergången till det arab-muslimska styret. De följande årtiondena störtades ett antal regeringar av militärkupper och i början på 1970-talet infördes strikta islamiska shialagar av den muslimska ledaren som centraliserade makten till huvudstaden Khartoum. Detta medförde att konflikten mellan kristna och muslimer åter igen blommade upp och relationen till väst blev mer ansträngd i och med det hårda arabiska styret (Nationalencyklopedin 2011: "Sudan"). Sudans nära samarbete med länder som Nordkorea och Libyen samt deras stöd för jihadgrupper som Hizbulla och Hamas uppskattades inte av väst som i början på 1990-talet gav FN sanktioner mot Khartoumregimen (Foreign Relations 2006:9ff).

Trots ett antal försök till samarbets- och fredsavtal samt sanktioner fortsatte striderna. Befolkningen i norr har sett på de kristna i söder som andrahandsmedborgare, medan befolkningen i söder hävdar att ledarna i norr inte gjort tillräckligt för att ta till sig deras åsikter för att inte riskera sin dominanta ekonomiska, sociala och politiska makt (Dagne 2006:2). Ytterligare snedfördelning växte fram när man 1978 hittade olja i landet (Jacobson, Daojiong 2006:65). På grund av det instabila läget i landet tog det fram till 1999 innan man började utnyttja oljan som främst fanns i södra och västra Sudan, men kontrollerades av Khartoumregeringen. Stora kostnader för inbördeskriget samt dålig infrastruktur har lett till att landets utveckling gått långsamt och det var främst utländska investerare som köpte upp naturresurserna. (Dagne 2006:1) Det är framförallt Kina som varit huvudaktör på oljemarknaden, de har dessutom varit till stor hjälp i Khartoumområdet och investerat stora summor under åren för att förbättra vägar och oljeledningar för att underlätta transporter. (Herbst 2008)

I samband med att södra Sudans olja exploaterades växte gerillagruppen SPLM (Sudan People's Liberation Movement) fram som krävde att syd skulle få lika rättigheter och villkor. I början på 2000-talet slöts slutligen ett fredsavtal mellan syd och norr som ska öka inflytandet för medborgarna i syd samt ge en rättvisare fördelning av resurserna. (Dagne 2006:1). Det tog fram till 2005 innan fredsavtalet trädde i kraft och under denna period bröt Darfurkonflikten ut 2003 i västra Sudan. Oroligheterna mellan syd och Khartoumområdet har visserligen avtagit sedan dess men strider pågår än mellan de två och är diskussionen är igen aktuell då en delning av landet röstas igenom i början på 2011. (Dagens Nyheter 2011) (Nationalencyklopedin 2011 "Sudan") Konflikten i Darfur som växt sig stor under dessa år är oerhört komplex och vi kommer nedan enbart gå in på den etniska rensning som fortsatt i landets västra delar.

Befolkningen i Sudans västra provins Darfur består i majoritet av muslimer men är till skillnad från muslimerna i norr ofta av afrikans härkomst istället för arabisk. Darfur har drabbats hårt av bland annat svält och torra under årtionden men fått lite hjälp från regeringen i Khartoum som likt sin sitt agerande mot syd valt att ignorera problemen i provinsen. Ytterligare missnöje mot regeringen har vuxit fram när det genom fredsavtalet mellan regeringen och SPLM framgick att stora mängder olja som finns i Darfurområdet skulle tillfalla syd.

(Nationalencyklopedin 2011 "Sudan") Missnöjet för regeringen och situationen ledde till att två rebellgrupper, SLA (The Sudan Liberation Army) och JEM (the Justice and Equality Movement) i februari 2003 bestämde sig för att utmana den sittande islamska regeringen i Khartoum med väpnat våld. Regeringen svarade med att stötta och beväpna milisen Janjaweed som främst består av arabiska muslimer från norr (Nationalencyklopedin 2011 "Darfur"). Sudan har genom åren byggt upp ett nära samarbete med Ryssland som försett Khartoumregimen med vapen under inbördeskriget. Flera av dessa vapen hittades nu i händerna hos Janjaweed i kriget mot de afrikanska muslimerna (McFarland 2010:474f). Janjaweed gick redan från början hårt ut för att rensa bort människorna som var från samma etniska härkomst som rebellgrupperna, främst genom att bränna hela byar, tvinga folk på flykt, mord av 10 000-tals och våldtäkt (Human Right Watch 2008: Q&A). Ett antal försök till fredsavtal har skett med bland annat USA som medlare, försöken har dock misslyckats och endast lett till kortvariga eld upphör. (Dagne 2006:8) FN har svarat med ett embargo som förbjöd vapenhandel med ickestatliga organisationer. När detta inte var tillräckligt och USA och Storbritannien genom FN tryckte för hårda sanktioner vilket röstades ner av Kina och Ryssland som båda innehar permanenta platser i säkerhetsrådet och använde sina vetoröster. (McFarland 2010:471)

3.3 Mest lika fall

Fallen Libyen och Sudan skiljer sig på många punkter men faller båda under definitionen för när en intervention bör ske. Främst är de det ständiga hotet mot oppositionen som binder samman våra länder, i Sudan har detta tydligt pågått i ett antal decennier och främst grundat sig i etniska och religiösa oenigheter. Det har aktivt utförts en utrensning som haft sitt fulla stöd av makthavarna utan att omvärlden reagerat nämnvärt. I Libyen har det snarare rört sig om en allmän rensning av opposition som kontrollerats av Gadaffis styrkor där de öppnat eld mot den egna befolkningen. De två staterna har därmed inte bara ignorerat kränkningen av de mänskliga rättigheterna som pågått, utan stött dem eller rent utav varit den aktiva gärningsmannen. Enligt vår definition i metodkapitlet överensstämmer båda länderna in för att en intervention ska ske, skador sker mot mänskligheten med storskaliga förluster av liv på grund av försummelse och misskötsel från staten. Trots detta har reaktionerna och agerandet från världssamfundet skilt sig åt.

Genom att ha studerat deras bakgrunder finner vi dessutom att det finns fler likheter som alla inte visar sig uppenbara vid första anblick. Vi tänker här kortfattat gå igenom dessa punkter.

Till en början är båda länderna forna kolonier där inomstatliga oroligheter startade i samband med självständigheten. Regimen kom till makten via militärkupper och hade således inte fullt stöd av befolkningen. Missnöjet har dessutom växt när man funnit värdefulla naturresurser i länderna men fördelningen av dessa har inte fallit jämt ut i landet. De nyfunna naturresurserna

har även inlett komplexa relationer till andra stater som fått ett nytt intresse för Libyen och Sudan vilket stärkt deras position i världen.

3.4 Aktörer

I våra fall vill vi alltså analysera de stater som tryckt på beslutet om intervention och de stater som tryckt på beslutet om icke-intervention. Genom vår bakgrundshistorik har vi identifierat FN:s säkerhetsrådsmedlemmar som viktiga aktörer då de påverkat besluten om intervention/icke-intervention i båda länderna. Huvudaktörerna bakom besluten om intervention/icke-intervention är därför främst de fem permanenta medlemmarna i FN:s säkerhetsråd; Frankrike, Kina, Ryssland, Storbritannien och USA. Vi har genom vår bakgrundshistorik sett att USA, Frankrike och Storbritannien vart de främsta aktörerna för en intervention i Libyen medan Italien varit emot. På samma sätt har vi observerat att det i Sudan är USA och Storbritannien som tryckt på för ett första steg till förändring medan både Kina och Ryssland även där ställt sig emot. Fokus kommer därför ligga på de fem permanenta medlemmarna i säkerhetsrådet men vi belyser även andra stater vi anser har en betydande roll i våra fall.

4 Teori

4.1 Gibbs egenintresse

I vårt val av teori har vi valt att jobba utefter David N Gibbs teori som vi finner stödja vår hypotes för att sedan utveckla och förstärka den med förklaringsvariabler som vi genom vår bakgrund anser vara relevanta för att testa vår teori. Gibbs är professor i statsvetenskap vid University of Arizona och skrev 2009 boken *"First do no harm"* där han gjort en detaljerad fallstudie på interventionerna som skedde i Jugoslavien i början på 1990-talet. Gibbs ställer sig kritiskt till interventioner och menar att det sker av fel anledningar och sällan löser problemen. Han tar sin start vid kalla kriget där han hävdar att det skede en förändring av inställningen till interventioner då de för första gången började ses som en godartad kraft. Interventionerna påstods reflektera de universella värderingarna och skydde t.ex. minoritetsgrupper från förföljelse och kunde dessutom legitimeras eftersom de var politiskt obundna. Enligt förutspråkarna sker de för att skydda de mänskliga rättigheterna som anses gå före staters och regeringars rättigheter. Detta har varit huvudargumentet i ett flertal interventioner som exempelvis i Jugoslavien där förutsättningarna legitimerat åtgärderna. Behovet att skydda från att folkmord ska ske igen är därmed huvudargumentet för interventioner enligt de intervenerande staterna. (2009:18ff)

Gibbs menar däremot att denna humanitära legalisering egentligen handlar om någon annat, interventioner sker för de intervenerande ska kunna avancera sin ekonomiska och geopolitiska position i världen. Han påpekar att sedan länge har stormakter berättigat sina självintressen genom att motivera dem med moraliska förpliktelser. Han liknar dagens interventioner med Sovjets inträde i Afghanistan och säger att vi borde se på detta som likasinnade händelser. Motargumenten till Gibbs är många, bland annat att de interventioner som skett sedan 1990-talet har haft försumbara potentiella ekonomiska eller geo-strategiska intressen samt att massakerna som skett i t.ex. Balkan har hotat de fundamentala intressena för stormakterna. Man menar att dessa interventioner har skett eftersom stormakterna har påvekas av idealistiska normer, samt att yttre faktorer, så som media och mänskliga rättighetsaktivister, påverkar och utan detta tryck skulle de aldrig ske. I detta argument finner Gibbs endast ytterligare en svaghet, om interventionerna sker på grund av yttre tryck försvagas deras legitimitet ännu mer. Som exempel på detta nämner han Irakinterventionen som skedde med ett starkt tryck att skydda Iraks medborgare, att det sedan skedde i Persiska gulfen som är ett ekonomiskt och geo-strategiska läge framstår bara vara "ren tur". (2009:23ff)

Gibbs teori är således att det kan finnas många mer eller mindre legitima anledningar för att en intervention bör ske, men i grund och botten är det främst

egenintressen som styr. Dessa intressen försöker stormakterna dölja genom att säga att de sker med humanitära avsikter som följer de universella värderingarna när det egentligen handlar om något helt annat.

Gibbs har valt att göra en fallstudie på interventionen som skedde i Jugoslavien, vi har istället valt att applicera hans teori på Sudan och Libyen för att se och den stämmer in på vår hypotes. För att anpassa Gibbs teori till vår undersökning har vi valt att förstärka han geo-politiska faktor och ytterligare lägga till handelsfaktorn som vi genom bakgrundsfaktan funnit vara relevant.

4.2 Förklaringsfaktorer

Som vi redogjorde i kapitel 2 är vår ambition att göra en olika utfall-design/mest lika design där vi applicerar samma faktorer på två liknande fall.

Vår teori redogör och stödjer vår hypotes om att egenintressen ligger bakom interventioner. Dock har begreppet egenintresse en bred dimension och det är ofta svårt att särskilja ett intresse från ett annat då de tenderar att sammansmälta. Egenintresse handlar ur ett realistiskt synsätt om det som krävs för en stat att överleva, upprätthålla sin position eller vinna mer makt (Mingst, Arreguín-Toft 2011:72). Det som ger en stat maktpotential är det geografiska läget samt naturresurser och det ligger därför i en stats intresse att inneha detta (Mingst, Arreguín-Toft 2011:127). De olika egenintressena brukar därför vara nära sammanknutna men grundar sig i att maximera statens vinst.

För att undersöka ifall staters egenintressen ligger bakom interventioner behöver vi ta reda på vilka intressen som kan vara avgörande för att en intervention sker/icke sker och som kan fungera som en förklaringsfaktor. För att förstå och omringa de egenintressen som kan tänkas ligga bakom interventioner har vi valt att identifiera två olika förklaringsfaktorer; geo-strategiska intressen och handelsintressen. Geo-strategiska intressen är något Gibbs tar upp som en bakomliggande faktor medan handelsintressen är något vi själva valt att utveckla. Vi menar att handelsintressen kan vara en faktor värd att undersöka eftersom det i dessa naturresursrika länder har stor inverkan på den relation som utvecklas med omvärlden. Vi vill dessutom se om handeln kan ha en så pass betydande roll för länderna att det prioriteras över mänskliga rättigheter, ett spår som Gibbs berört men som vi anser behöver utvecklas.

Vi ska nedan göra en djupare redogörning vad vi avser studera med geo-strategiska intressen och handelsintressen. När vi i fortsättningen nämner Geo-strategiska intressen och Handelsintressen menar vi staters egenintressen bakom en intervention/icke-intervention.

4.2.1 Geo-strategiska intressen

Med geo-strategiska intressen menar vi ett område inom en stat, som innehar resurser eller är ett militär strategiskt viktigt område och som därmed får ett högt värde. Ett militärt strategiskt viktigt område är en plats där en stat kan ha militär kontroll över ett område och därmed ha uppsikt över handelsvägar. Det kan alltså vara en geografisk plats som är exemplariskt för offensiva eller defensiva militärbaser. Geo-strategi kan också handla om att få kontroll över viktiga råvaror i ett geografiskt område (Gray, Sloan 1999:47,249). Definitionen som vi har valt för att urskilja geo-strategi är:

“**ge’ostrategi** studiet av geografiska faktorerers påverkan på staters strategi, främst den säkerhetspolitiska och militära.” – (NE geo-strategi 110522)

Som vi ovan nämnt grundar sig staters agerande i potentiell självvinst och det som ger en stat makt är geografi och naturresurser. Därför vill vi skilja på två olika slags geo-strategiska intressen. Det ena är intresset av att vilja ha kontroll över en mark som är rikt på naturtillgångar. Det andra är intresset att besitta ett område som är viktigt ur en militär strategisk synpunkt.

4.2.2 Handelsintressen

Handelsintressen är ett brett begrepp och kan infatta oräkneliga möjliga faktorer. Vad ett handelsintresse inkluderar är individuellt i varje fall och det existerar därför ingen allomfattande definition. Vi åsyftar här de bilaterala ekonomiska förbindelser och avtal som uppstår mellan två eller fler stater när de strävar efter maximal vinst för egen del. En sådan förbindelse binder stater samman på så sätt att de i strävan efter relativa vinster ger upp delar av sin suveränitet för att i längden vinna mer. Beslutet att utveckla handelsrelationer fattas således efter att en stat vägt sina nationella intressen och avgjort att de skulle gynnas av en relation med en annan stat. När sådan handel pågår minskar risken för konflikt mellan parterna, givet att staterna agerar utifrån enade villkor och båda vinner på det. För att handeln ska fortsätta övervakar staterna alltid varandras relativa vinster för att undvika att den andra staten inte ska få ett övertag. Ett övertag från en av de inblandade staterna medför att de kan sätta egna regler och därmed öka sin egen vinst utan att de övriga vinner på det vilket i sin tur kan leda till konflikt. Om en väpnad konflikt skulle uppstå innebär det att handeln och annan form av ekonomisk utbyte skulle minska drastiskt eller upphöra helt. (Barbieri, Levy, the effect of war on trade) (McFarland, Africa in retrospect). I uppsatsen kommer vi bland annat jämföra exportsiffror för att få en inblick i hur handeln ser ut idag. Vi har även valt att fokusera på de handelsintressen som existerat fram till interventionen i Libyen 2011 i enighet med den övriga uppsatsen och således inte spekulerat i vad som kan komma att förändras.

5 Fallstudie

5.1 Handelsintressen

5.1.1 Libyen

I dagsläget är staten den som förvaltar ekonomin i Libyen och oljan är fortfarande landets största inkomstkälla. År 2010 svarade den för 98 % av exportvärdet och den står för 54 % av Libyens totala BNP (Nationalencyklopedin 2011, "Libyen"). Dagens handelsrelationer mellan våra huvudaktörer USA, Frankrike samt Storbritannien och Libyen har i stor utsträckning präglats av det som skett i landets historia. Vi kommer därför ge en kort historisk tillbakablick på de samarbeten som lagt grunden för dagens handel. Redogörelsen kommer främst fokusera på de handelsrelationer och handelsintressen våra huvudaktörer har i Libyen men även ta upp andra betydelsefulla aktörer.

Vid självständigheten knöt Libyen nära samarbete med Frankrike, Storbritannien och USA. Detta samarbete försämrades i samband med Gadaffis statskupp och det skulle dröja fram till 2000-talet innan handelsrelationerna skulle etableras på nytt. När Gadaffi kom till makten förespråkade han ett alliansfritt Libyen där konsekvensen blev att Libyens oljeindustrier till stora delar förstatlignades, samtidigt löstes många av de existerande avtalen till väst och USA upp. När Gadaffi vid 1970-80-talet började använda sig av oljeembargon som maktvapen inleddes samtidigt ett samarbete med Ryssland. Detta ogillades av USA då kalla kriget pågick och medförde att USAs politik gentemot Libyen hårdnade. Storbritannien, som en nära allierad till USA, körde på samma spår och när USA upprättade sanktioner gentemot Libyen frös både USA och Storbritannien sin handel. Under tiden som USA och Storbritannien förde sin politik gentemot Libyen upprättade flera europeiska länder handelsrelationer med landet där de kunde tillgodose deras behov av olja och gas. Men även Frankrikes samarbete med Libyen fick ett avbrott på 80-talet då Frankrike närvarade i konflikterna i Nord Afrika vilket inte uppskattades av Libyen. Detta gjorde att de övriga europeiska länderna som Italien, Tyskland och Spanien blev de främsta exportörerna av libyska varor och stod för 80% av landets totala export i slutet på 1980-talet. (Zoubir 2009: 401ff)

När sanktionerna, efter terrordådet mot reguljärflyget i Storbritannien, upprättades mot Libyen mellan 1992 till 2003 hade USA och Storbritannien ställt sig i en oberoende position av libysk olja och blev därför inte påverkade. Däremot var de europeiska länderna fortfarande beroende av handeln med Libyen och stred flitigt för att sanktionerna inte skulle stramas åt. Trots protester från USA fortsatte Europa att importera libysk olja och fick även ha kvar oljeföretagen som etablerat

sig på den libyska marknaden. De kunde därmed fortsätta handla med Libyen och säkra sin tillförsel av olja.(Zoubir 2009: 404ff)

Direkt efter att sanktionerna mot Libyen avbröts kunde Europa obehindrat handla med Libyen. Det pågående kriget i Irak gjorde att Frankrike sökte sig till nya marknader i Libyen för att försäkra sig om sin framtida oljetillförsel. Frankrike och Libyen har från 2007 strävat efter att öka den ömsesidiga handeln och har knutit handelsavtal värda 10 miljarder euro. Ett ökat militärt och nukleärt utbyte ledde till att Libyen snart blev den främsta mottagaren av franska militärexporter. (Lutterbeck 2009:173f)

Även Storbritannien förbättrade stadigt sina relationer gentemot Libyen efter sanktionernas avbrott. De etablerade sig på den Libyska marknaden och konkurrerade med bland annat Frankrikes vapenimport till Libyen. De har dessutom blivit en stor utmanare av oljeexploateringen, där brittiska BP utvecklat flera lönsamma kontrakt med Libyen.

Efter att den totala sanktionen mot Libyen 2003 var över började även USA aktivt sträva efter en bättre och ömsesidig relation med Libyen. Amerikanska företag kunde bland annat fortsätta med de verksamheter som upphörde under 1980-talets försämrade relation. Handelssamarbetet har utvecklats, flera amerikanska oljebolag har etablerats i Libyen och vid 2009 exporterade USA 5 % av Libyens totala export (Zoubir 2009: 412ff)(CIA Libya:Economy).

På grund av den politik USA och Storbritannien förde mot Libyen har deras handelsrelation inte utvecklats i samma skala som övriga Europeiska länder. De Europeiska länderna kunde etablera ett samarbete redan på 1970-talet och därför är Italien, Tyskland och Frankrike i dagsläget de största importörerna och exportörerna av Libyska varor. Totalt svarade Italien för 38 %, Tyskland för 10 % och Frankrike för 8 % av Libyens export vid 2009 och tillsammans motar de hälften av Libyens totala oljeexport (CIA Libya:Economy)(Magnusson 2011). Libyens största handelspartner är därmed Italien som från kolonialtiden behållt en betydande position för Libyen (Zoubir 2009: 410).

5.1.2 Sudan

I Sudans fall är det handelsrelationerna till huvudaktörerna Kina och Ryssland som präglar dagens situation. Sedan de stora oljefyndigheter på har världen fått upp ögonen för landets naturresurser som gått från att vara ett relativt obetydligt land till en viktig handelsaktör på världsmarknaden och idag består cirka 70 % av landets totala export av olja(Global Edge:Sudan, Economy).

Kina och Ryssland är två mäktiga stater som på varsitt sätt haft inflytande över Sudan och vi redovisar nedan deras handelsintressen i Sudan.

Kina är överlägset den stat Sudan är närmast knuten till i handelssammanhang, 80 % av Sudans export går idag till Kina som de senaste decennierna haft en närmast explosiv utvecklingstakt och varit i stort behov av olja. (Global Edge:Sudan, Trade Stats) Sudans oljetillgångar var sedan sanktionerna på 1990-talet förbjudet område för USA och Europa, något som inte stoppade Kina som

var snabba att visa sitt intresse i landets tillgångar trots bristande demokrati och inbördeskrig (Jakobson, Daojiong 2006:66). Kina beslöt sig för att satsa på Sudan för att möta sitt ökade behov av olja och hade 2008 investerat mer än åtta miljarder USD i landet (Kotecki 2008:210). De har investerat stora summor i bland annat infrastruktur för att underlätta transport, men även byggt upp sjukhus, jordbrukscentrum och vattenkraftverk för ökad energitillgång (McFarland 2010 473). Man har dessutom byggt en pipeline från Sudan till Röda havet där kinesiska fartyg väntar för att frakta oljan till Kina och på så sätt undvika inblandning från oönskade stater. (Herbst 2008). (Human Rights Watch 2003) I utbyte fick Sudan ett nära samarbete med en av världens mäktigaste stater, Kina dök upp när relationen till andra stater var ansträngd på grund av de upprepade brotten mot mänskligheten och sanktionerna som följde. Kina har verkat som en allierad med Sudan i Darfurdebatten och har använt sitt permanenta medlemskap i FNs säkerhetsråd för att motsätta sig vidare sanktioner mot Khartoumregimen. Kina har dessutom exporterat stora mängder vapen till Sudans regering. (Kotecki 2008:211f) Länderna har således ett ömsesidigt beroende till varandra där Sudan funnit en bra handelspartner och Kina får tillgång till oljan via Khartoumregeringen.

En liknande relation finns mellan Sudan och Ryssland som står för 7 % av landets i import. Anledningen att vi väljer att ta upp relationen är att den handel som pågår är av stor betydelse för Sudans regims fortsatta position som makthavare. Dessutom är även Ryssland en permanent medlem i FNs säkerhetsråd och innehar en stark röst i de internationella sammanhangen.

Ryssland har efter kalla kriget inte haft samma industriella utveckling som Kina och har dessutom stora egna oljetillgångar. De har därför inte samma intresse eller behov av Sudans olja, det är istället vapenhandeln som varit central i relationen. Ryssland har stått för två tredjedelar av Sudans vapenimport och levererat såväl flygvapen som pansarfordon. Det instabila läget i Sudan har gynnat Ryssland då behovet av en stark och modern militär är nödvändig i och med de stora oppositionsgrupperna. Ryska vapen har visat sig vara billiga och lätthanterliga, en viktig egenskap i konkurrensen med bland annat Kina. (McGregor 2009).

FNs säkerhetsråd röstade 2004 igenom ett vapenembargo som innebar att all vapenhandel med ickestatliga enheter och enskilda personer förbjöds i områden som berörde Darfur (SIPRI 2010). Detta embargo infördes med Rysslands godkännande och skulle även infatta Janjaweds trupper, men problemet ligger i att Sudans regering inte erkänt att de stödjer och utrustar Janjaweed. Ryssland kan därför genom ett kryphål i embargot fortsätta leverera till Khartoumregeringen som i sin tur kan beväpna Janjaweedtrupperna. (McFarland 2010:474ff) USA och Storbritannien tryckte då på hårda sanktioner för Khartoumregeringen som skulle innebära ett striktare vapenembargo, finansiella restriktioner samt ett flygförbud över Darfur. Förslaget röstades dock ner av Kinas och Rysslands vetorätter i säkerhetsrådet. (Ibis 2010:471)

5.1.3 Översiktstabell handelsexport

Denna tabell ger en snabb översikt över den export som sker mellan våra aktörer och är en bra indikator på hur läget ser ut idag. I vår slutsats studerar vi tabellen närmare,

Länder	x% av Libyens totala export (2009)	x% av Sudans totala export (2008)
USA	5%	0,04%
Storbritannien	-	0,07%
Frankrike	8%	0,2%
Kina	8%	80%
Ryssland	0,0%	-
Italien	37,65%	0,05%

De statistiska databaserna vi valt att utgå ifrån har inte existerande data för att ge en komplett bild över exporten. Därför har vi valt att kombinera information från Globaledege, CIA samt DG-trade.. Eftersom mätningen för Sudan och Libyen inte avser samma år använder vi dess information endast för att få en inblick över hur relationerna ser ut.

5.2 Geo-strategiska intressen

5.2.1 Libyen

Vi avser här att redovisa vilka geo-strategiska intressen som våra huvudaktörer Storbritannien, USA och Frankrike kan tänkas ha i Libyen. Genom att ge en kort överblick över vilka resursbehov som existerar och vilka potentiella resursmarknader som finns vill vi skapa en uppfattning om hur utbudet och efterfrågan ser ut. Denna kontext behövs för att kunna analysera vilka geo-strategiska intressen som existerar i Libyen.

Behovet av energiresurser i form av olja och gas har i både Europa och USA ökat drastiskt de senaste decennierna. Europa äger enbart 1 % av världens oljereserv och 2 % av världens gasreserver. Detta har gjort att vissa av Europas länder blivit beroende av utländska importörer där en tredjedel av oljeimporten till Europa kom från Ryssland år 2006. Energibehovet beräknas i framtiden inte sjunka vilket har gjort att man börjat tala om begreppet energisäkerhet som i korthet betyder en hållbar och pålitlig tillförsel av energileveranser till rimliga priser (Bahgat 2010:41ff). I Europa är Storbritannien det land som är nästintill självförsörjande pga. deras energiresurser i bland annat Nordsjön medan Frankrike har ett energibehov vars mängd överstiger deras totala produktion (Nationalencyklopedin 2011, "Storbritannien")(CIA France:Economy). Situationen för många av Europas länder är inte olik USAs tillstånd då även deras

behov överstiger deras totala produktion. Trots att USA är en stor oljeproducent består hälften av deras konsumtion av import från Nord- och Sydamerika, Afrika samt den Persiska golfen (EIA).

Efter 1990-talet påverkade ett antal händelser Europas inställning till handelspartnern Ryssland, många länder började därför leta efter nya marknader för att kunna säkerställa sin tillförsel av energivaror och minska sitt beroende. Vid 1990-talet började man även tvivla på oljeresurserna i Nordsjön eftersom produktionen blev dyr vilket gjorde att priserna steg. Många förutsåg även att tillverkningen skulle minska vilket gjorde att Nordsjön inte blev en pålitlig energiproducent för de europeiska länderna (Bahgat 2010:40ff). USA började också ifrågasätta om deras energitillförsel var tillräckligt tillförlitliga i samband med 1990-talets oljekris och gjorde att deras behov av att säkerställa sin energiförsörjning ökade. USA uppmanades därför att söka utomstatliga pålitliga energikällor för att öka deras chanser inför en framtid hårdnad konkurrens (Klare & Volman 2006:611).

Energibehovet och beroendet till andra stater har resulterat i att länder vill säkerställa sin energitillförsel genom att ingå avtal med många partners. Libyen har därför blivit en stat värd att vända sig till, den erbjuder en geografisk närhet till Europa vilket skulle underlätta för transport och kontroll över tillverkningen. Landet har Afrikas största oljereserv och Libyens territorium ses som nästintill oexploaterat (Bahgat 2010:47f). När Libyen gjorde sin oljeupptäckt utvecklades landets oljeindustri mycket snabbt och eftersom den förblev välfungerande har inte någon vidare exploatering skett. I samband med sanktionerna fram till 2003 stängdes landet för externa finanser vilket gjorde att någon utomfinansierad oljeexploatering inte kunde fortgå. Förutsättningarna för framtida exploatering av nya oljefält ökade därför på 2000-talet när sanktionerna avslutades (Hallet 2002:47f). Flera oljeföretag ägda av Frankrike, USA samt Storbritannien har etablerat sig på den Libyska marknaden vilket möjliggör att de har kontroll över ett geografiskt resursrikt område i Libyen. Majoriteten av dessa är placerade i västra Libyen medan de östra och mest vinstgivande oljefälten förvaltas av den Libyska staten. Att investera och förlita sig på Nordafrikas resurser är ett bra alternativ för USA då de i dagsläget hyser stor tillit till mellanöstern. Fördelning av deras energitillförsel till afrikanska regioner skulle därmed minska deras sårbarhet (Klare & Volman 2006:612).

Behovet av energi är som vi redan redogjort stort hos våra huvudaktörer USA och Frankrike men lägre hos Storbritannien. Dock så har det spekulerats i att även Storbritannien är i behov av en ny energimarknad med anledningen av det brittiskt ägda oljeföretagets BP kris i mexikanska golfen och Nordsjöns outlovade framtid (Grendelreport 2011).

Om vi går vidare och undersöker huruvida Libyen tillhandahåller militärstrategiska områden så ser vi att det en gång varit ett militär strategiskt område. Vid självständighet erbjöd Libyen USA och Storbritannien att etablera militärbaser i landet. Libyen var då ett strategiskt viktigt geografiskt område i samband med de då pågående konflikterna i Suezkanalen där Storbritannien var en huvudaktör. När Gadaffi genomförde sin politik vid 1960-70-talet fick externa

stater militärbaser stänga i Libyen och sedan dess har inga amerikanska eller brittiska militärbaser existerat i Libyens territorium (Worrall 2007:309ff). Vi har identifierat USA, Italien och Storbritannien som de stater som i dagsläget kan tycka Libyen är intressant ur ett militärstrategiskt perspektiv. Tidigare sågs Libyen som en strategiskt viktigt stat under kallakriget för att kunna kontrollera medelhavet. Idag ser läget annorlunda ut och medelhavet behöver inte längre kontrolleras i samma mening. Libyen har en strategisk närhet till Darfurkonflikten vilket kan ge USA en bra överblick över situationens utveckling (Mack 2011:28f). Europa, framförallt Italien och Storbritannien, kan också finna Libyen som ett geo-strategiskt viktigt område med tanke på den illegala migrationen som sker från Libyen till Italien och sedan till Storbritannien. Det ligger därför i bådas intresse att ha kontroll över migrationen och översikt över de närliggande konfliktdrabbade länderna Sudan och Algeriet som bidrar till folkförflyttningar. Dessutom erbjuder Libyen USA och Storbritannien ett strategiskt viktigt läge med tanke på kriget mot terrorism då området kring Libyen rapporterats ha anknytning till terrorgrupper (Lutterbeck 2009:169)(Cassarino 2008:111f).

5.2.2 Sudan

Sudan var länge ett land få brydde sig om eller ens visste existerande, inbördeskriget härjade i decennier utan nämnvärda reaktioner från omvärlden. Saker förändrades dock när olje- och metallfynden gjordes i landet och intresset för naturresurserna gjorde att världen fick upp ögonen för de outnyttjade resurserna.

Som vi redovisat ovan är det Kina som har en klar överlägsen position på den sudanesiska marknaden och importerar en klar majoritet av oljan. Kina producerade 2009 själva cirka 49 % av sin egen konsumtion av olja, för resterande är de beroende av andra stater (CIA China:Economy). De var tidigare länge bundna till internationella farleder som kontrollerades av främst USA samt utländska tankföretag för att tillgodose sitt oljebehov. Men med Kinas snabbt växande population och ekonomi var det viktigt att säkra källor för det framtida ökande behovet av energi då landet dessutom har låg energieffektivitet och man ville undvika att behöva tillförlita sig på andra stater. (Jakobson, Daojiong 2006:60) När USA 1993 så gott som lämnade Sudan efter sanktionerna var Kina snabba att köpa in sig på marknaden som Sudan gärna öppnade för dem. De började genast sitt arbete för att borra efter oljan och bygga transportvägar för att slippa tillförlita sig på andra stater. Det var en unik möjlighet att fortfarande kunna få en betydande position en av världens få underutvecklade oljeregioner i världen och låg dessutom geografiskt bra placerat med närheten till röda havet. Det visade sig komma passande då Kina ökade sin konsumtion av olja med 60 % mellan 2000 och 2005 vilket är hälften av hela världens konsumtionsökning. De är idag världens andra största förbrukare av olja och beräknas snart gå om både EU och USA med sin oljeförbrukning. (Zhao 2007:400ff). Kina arbetar ständigt för att finna nya platser för borrning i Sudan och hade på fyra år hittat nio nya

platser i landet vilket är ett tydligt tecken på att Sudan är ett av de länder i Afrika som har störst oljetillgångar. (Jacobsen, Daojiong 2006:66) (CIA. oljeproducerande).

Sudan har följaktligen en stark geo-strategisk position, trots detta är den få andra aktörer som visat intresse för landets naturtillgångar. Övriga stora konsumenter av olja, så som USA, har mer eller mindre spärrat den sudanesiska marknaden efter sanktionerna (Zhao 2007:403). Kinas och Sudans nära arbete har även gjort det svårt att ta sig in på den näst monopoliserade oljemarknaden. Istället är de det geografiska läget för militärbaser som ansetts tilltala väst, närheten till mellanöstern och den pågående terroristövervakningen har gjort att främst USA visat intresse för landet. Men de ständigt pågående striderna, samt samarbetet med Ryssland, Kina och andra arabländer har gjort att detta än så länge inte skett. (McFarland 2010:469f) Även intresset att kontrollera migrationen från Sudan har likt Libyens fall ansetts vara ett geo-strategiskt intresse men inte heller det har satts i bruk (Cassarino 2008:111f).

6 Slutsats

Vi kommer här dra slutsatser av den fallstudie vi gjort utifrån våra faktorer för att undersöka vilken som varit den avgörande faktorn för beslutet om intervention/icke-intervention ur ett realistiskt synsätt. Genom vår fallstudie har vi haft ett konstant fokus på de stater som varit framträdande i påtryckningarna av en intervention/icke-intervention. Vi kommer nedan jämföra och tolka våra resultat för att kunna dra en slutsats av vår analys. Inledningsvis studerar vi de geo-strategiska intresserna i våra fall utifrån våra huvudaktörer för att sedan fortsätta med handelsintresserna.

Vid jämförelsen av geo-strategiska intressen i Libyen och Sudan såg vi snabbt att det verkade röra sig om snarlika utgångspunkter. Idag är behovet av energisäkerhet något som samtliga aktörer strävar efter. Som vi påpekat i vår teori är resurser, så som olja och naturgas, något som ger en stat en betydande roll. USA och Kina är idag de länder som förbrukar mest olja, trots egna resurser är de beroende av andra länder för att säkerhetsställa sina ledande positioner på den internationella marknaden. Situationen ser liknande ut för Frankrike som även de har en konsumtion som överstiger produktionen, skillnaderna är att Frankrike står helt utan egna resurser. Storbritannien är nästintill självförsörjande då de etablerat en säker marknad för sitt eget bruk. Det spekuleras dock i att de kan behöva hitta nya marknader efter BPs nederlag i Mexikanska golfen. Samtliga aktörer, med undantag för självgående Ryssland, är därmed i en liknande situation där det existerar ett intresse att säkerhetsställa sin position genom att söka sig till nya marknader. Sudan och Libyen har som vi redogjort i vår analys bland de mest betydande oljeresurserna i Afrika samtidigt som de innehar ett strategiskt bra läge. De har därför det våra länder eftersöker och är således av ett geo-strategiskt intresse utifrån en naturressursvinkel.

Vi har även identifierat att Sudan och Libyen har potentiella militärstrategiska placeringar utifrån två synsätt. De har båda ett geografiskt läge nära konfliktdrabbade länder där väst dels är intresserade av att kontrollera terrorverksamheten, dels migrationen. I dagsläget är situationen emellertid lika då inga av våra aktörer har någon militärnärvaro i varken Libyen eller Sudan utan enbart spekulerar i vad det skulle kunna innebära.

Vi har därmed identifierat att vår förklaringsfaktor geo-strategi inte varit en avgörande faktor bakom beslutet om intervention/icke-intervention. Eftersom både Sudan och Libyen har samma geografiska värden för våra aktörer men ändå skiljer sig utfallen åt.

Efter att ha studerat förklaringsfaktorn handelsintressen kom vi till insikten att det var betydligt mer komplext än vi först anat. I likhet med ett geo-strategiska

intresse grundar det sig i viljan att etablera handel för att stärka sin position, men vi har genom vår analys och teori sett att ett handelsintresse även måste utvecklas till en relation för att det ska kunna inbringa en potential vinst. Ett handelsintresse kräver ett givande och tagande vilket de inblandade staterna konstant måste balansera för att optimera den egna vinningen och undvika att den andra parten får övertag. För att ett handelsintresse ska utvecklas till en handelsrelation behövs således en ömsesidig vilja att samarbeta. Staterna måste försätta sig i en ge- och ta-relation till varandra som samtliga aktörer är överens om.

Det vi genom vår uppsats har observerat är att många omständigheter spelar in när en relation ska byggas upp utöver enbart intresset. Det vi främst sett är att staternas historiska relation till varandra gett förutsättningar för vem man väljer att utbyta handel med, men att även likasinnade värderingar tycks spela viss roll. Vi har genom vår analys sett att Libyen och Sudan besitter stora tillgångar som samtliga aktörer har ett handelsintresse av, men de nuvarande relationerna är speglade av decennier av konflikter och ömsesidiga samarbeten.

Vi kan nu utifrån vår analys nå en viss förståelse varför Kina haft bra förutsättningar för att etablera handel med Sudan och varför Italien blivit Libyens största handelspartner. Kina kom in på Sudans marknad när de inte hade egna resurser att ta vara på sina tillgångar och relationen till väst brutits på grund av sanktioner. Italien har i sin tur enda sen självständigheten bevarat sin plats som Libyens viktigaste handelspartner. Det ger oss även en insikt till varför vissa länder inte lyckats utveckla sina handelsintressen till samma lyckade relationer. I Libyens fall har USA, Storbritannien och Frankrike inte haft samma förutsättningar att etablera en stark handel på grund av den infekterande relationen samt Frankrikes inblandning i Nordafrika-konflikten. Även i Sudan har landets historia påverkat handelrelationen till väst som påverkats av embargon och sanktioner.

För att skapa en tydligare bild lyfter vi här åter igen fram statistiken där vi tydligt kan se hur handeln mellan Sudan och Libyen pågår mellan aktörerna.

Länder	x% av Libyens totala export (2009)	x% av Sudans totala export (2008)
USA	5%	0,04%
Storbritannien	-	0,07%
Frankrike	8%	0,2%
Kina	8%	80%
Ryssland	0,0%	-
Italien	37,65%	0,05%

De statistiska databaserna vi valt att utgå ifrån har inte existerande data för att ge en komplett bild över exporten. Därför har vi valt att kombinera information från Globaledege, CIA samt DG-trade.. Eftersom mätningen för Sudan och Libyen inte avser samma år använder vi dess information endast för att få en inblick över hur relationerna ser ut.

Vi har här identifierat ett samband. Kina och Italien mottar de största exportsiffrorna och kopplar vi samman detta med vår bakgrund ser vi även att de är de stater som varit emot en intervention. USA och Storbritannien har relativt låga siffror i båda fallen och är de länder som främst tryckt på en intervention i Libyen samt försökt driva igenom hårdare sanktioner i Sudan. Även Frankrike har starkt tryckt på en intervention vars handel är låg jämförbart Italien.

Enligt vår hypotes vi inledde arbetet med skedde interventioner främst ur egenintresse. Efter att ha genomfört vår fallanalys är det mycket som pekar på detta. Börjar vi med att studera Sudan är det Kina med sin överlägsna procent på marknaden som tillsammans med Ryssland varit de främsta motståndarna till inblandning från världssamfundet. Kinas handelsavtal är skrivna med den sittande Khartoumregimen som tacksamt släppt in Kina i landet och fått mycket i utbyte. Med sin växande ekonomi och oljekonsumtion är Kina angelägna om att säkra upp sin energisäkerhet vilket avtalet i Sudan till en viss del möjliggjort. Genom vår teori kan vi se att Kinas handelsrelation till Sudan bidrar till att upprätthålla deras position och därför kan man dra slutsatsen att en potentiell intervention i Sudan skulle påverka Kinas säkerhet.

Ryssland har med sina egna oljetillgångar inget närmare intresse av Sudans olja och mottar därför försumbara mängder av exporten. Anledningen att vi trots detta valt att belysa Rysslands relation med Sudan är att den export som sker är av betydande vikt för Khartoumregimens fortsatta maktposition. Vapenhandeln till Sudan har använts mot den egna befolkningen i främst söder och Darfurområdet för att makten ska förbli centrerad till Khartoum. Ryssland har i och med Sudans ständigt pågående konflikt säkrat en handelspartner och har därmed inget intresse av en förändring en intervention skulle medföra. Varken Kina, Ryssland eller Khartoum har följaktligen något intresse av att förändra de nuvarande handelsrelationerna. Sudans regim har starka handelsrelationer till två permanenta medlemmar i FNs säkerhetsråd som inte tycks lägga någon vikt vid brottet mot mänskligheten som handeln bidrar till. Denna potentiella vinst som kan stärka statens makt går före de humanitära rättigheterna då statens position alltid är prioriterad.

I Libyens fall har USA, Frankrike och Storbritannien ett intressen av att upprätta handel med Libyen, detta trots den infekterade relationen historien medfört sig för att säkerhetsställa sin position. På grund av sanktionerna har handeln inte kunnat etableras i en önskvärd takt där USA, Frankrike och Storbritannien kan nå en högre maktposition i Libyen. I uppropen mot oppositionen skedde ett brott mot mänskligheten samtidigt som det uppstod ett maktvakuum i statsstrukturen. Detta gjorde att väst var snabba med att genomföra en intervention, trots protester från Italien, där de legitimerade handlingen genom att hänvisa till brottet mot mänskligheten. Detta är i enighet med Gibbs teori som hävdar att stater rättfärdigar interventioner när det egentligen handlar om att stater vill tillgodose sina egenintressen. Länderna är sålunda villiga att bryta ge- och tagande relationen i förhoppning om att nå övertaget. Storbritannien och USA har

även tryckt på för förändringar i Sudan med tanke på de brott mot mänskligheten som sker där. Idag har fortfarande ingen intervention varit aktuell i Sudan då Kina och Ryssland använt sina vetoröster i säkerhetsrådet för att stoppa ett första steg. I Libyen har inga sådana konflikter uppstått då den främsta motståndaren Italien inte sitter på någon hög maktposition för att förhindra en intervention. Av detta drar vi slutsatsen att den stat som har mycket makt i världshierarkin har större möjligheter att agera efter eget intresse. Dock sker det komplikationer när två makttoppar ställs emot varandra som i fallen USA och Kina i Sudan. Genom vår analys har vi observerat att det är den stat som redan har etablerat sig på marknaden vars egenintresse styr. Att USA och Storbritannien ens fortfarande trycker på för sanktioner tolkar vi, utifrån vår teori, bero på att de vill legitimera en eventuell framtida intervention där egenintressen återigen finns i baktanken.

När vi gått igenom vår bakgrund och analys ser vi att Frankrike till viss del stämmer in på vår teori men även har fått oss att ifrågasätta. Frankrike har till skillnad från Storbritannien och USA inte varit framträdande i diskussionen om Sudan i FNs säkerhetsråd. Däremot har de trots ett lyckat samarbete med Libyen varit en framträdande aktör i interventionen 2011 och därmed riskerat sin etablerade handel. Vår undersökning svarar inte på varför Frankrike varit framåtskridande i Libyen fallet. Vi ser här en brist i teorin vi utvecklat, Frankrikes agerande kan bero på ett antal faktorer vi inte studerat närmare. En möjlig anledning kan vara att fortsätta konkurrera med Storbritannien i Libyen om oljeutvinningen. Å andra sidan kan man även tänka sig att Frankrike vill behålla en god relation till sina långt tillbaka i tiden allierade vänner och därmed stötta Storbritannien och USA i beslutet om intervention. Den naturliga reaktionen till varför Frankrike valt att stötta interveneringen kan vara av humanitära skäl vilket är för realister ett icke existerande skäl att agera. Detta tankesätt kan även appliceras på Storbritanniens och USAs som en tänkbar förklaring till deras beslut att internera. Humanitära grunder till ett agerande är något många andra ideologier framhäver och ser som ett legitimt skäl. Ur dessa synvinklar finns det andra skäl utöver egenintressen som förklarar händelserna i Libyen och Sudan och man hade utifrån dessa kunnat nå en annan slutsats. Vi lyfter genom denna uppsats fram ett möjligt svar men är samtidigt medvetna om att det finns fler dimensioner att studera fallen utifrån.

Tittar vi åter igen tillbaka på vår hypotes finner vi att det ur ett realistiskt synsätt finns mycket som stödjer vår tes. Genom vår analys har identifierat att geo-strategiska intressen verkar mindre betydande för våra utfall och den avgörande faktorn är handelsintressen. Där de stater som haft en betydande handel med respektive land vart emot en intervention medan de stater som haft en relativt liten handel med respektive land har varit mer benägna att trycka på en intervention. Således kan egenintressen vara en bidragande faktor till varför stater väljer att internera.

7 Referenser

- Bahgat, Gawdat, 2010, "The geopolitics of energy: Europe and North Africa", *The Journal of North African Studies*, Vol 15, Nr 1, 39-49
- Barker, Anne, 2011, "Time running out for cornered Gaddafi", *ABC News*, [Elektronisk]:<http://www.abc.net.au/news/stories/2011/02/24/3147195.htm> . Hämtdatum: 2011-05-22
- BBC, 2011 "Libya: Where do Nato countries stand?"
- Evans, Gareth, 2011, "UN targets Libya with pinpoint accuracy", *National Times*, [Elektronisk]: <http://www.smh.com.au/opinion/politics/un-targets-libya-with-pinpoint-accuracy-20110323-1c6pc.html> . Hämtdatum: 2011-05-22
- Bellamy, Alex J.- Wheeler, Nicholas J., Baylis, John, Smith, Steve & Owens, Patricia (red.) 2008. *The globalization of world politics: an introduction to international relations*. 4. ed. Oxford: Oxford University Press
- Cassarino, Jean-Pierre, 2008. "The Conditions of Modern Return Migrants", *The Conditions of Modern Return Migrants, Vol 10, nr 2*
- Dagens Nyheter, 2011, "Tydligt ja till självständighet för södra Sudan"
- Dagens nyheter, 2011, "FN sammanträder om sanktioner mot Libyen"
- Dagne, Ted. 2006. Sudan. "Humanitarian Crisis, Peace Talks, Terrorism, and U.S. Policy", *CRS Issue Brief for Congress. Congressional Research Service*, Congressional Research Service The Library of Congress
- Donnet, Pierre-Antoine, 2011, "Britain, France ready Libya no-fly zone resolution", *Google News*, [Elektronisk]: <http://www.google.com/hostednews/afp/article/ALeqM5gjK-uTaUi4eIZffTsS13LCaFVYQw?docId=CNG.49104d077a72cbffeafe9d3689e92793.af1> . Hämtdatum: 2011-05-22
- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena, 2007. *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 3., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik
- Fake, Steven- Funk, Kevin, 2010. "Darfur: The World's Most Famous Humanitarian Disaster", *New Politics*, Vol 13, nr 1, s. 39-44
- Foreign Relations, 2006. Anonym. *Background Notes on Countries of the World: Republic of the Sudan*, s. 9-10
- Gibbs, David N., 2009. *First do no harm. Humanitarian Intervention and the Destruction of Yugoslavia*. Nashville: Vanderbilt University Press
- Gray, Colin S. & Sloan, G. R. (red.) 1999. *Geopolitics, geography, and strategy*. London: Frank Cass

- Grendelreport, 2011, "Europe's Libya Intervention: France and the United Kingdom" [Elektronisk]: <http://grendelreport.posterous.com/europes-libya-intervention-france-and-the-uni> . Hämtdatum: 2011-05-22
- Hallett, Don, 2002. *Petroleum Geology of Libya*". Elsevier
- Herbst, Moira, 2008. "Oil for China, Guns for Darfur", *Bloomberg Businessweek* [Elektronisk]
http://www.businessweek.com/globalbiz/content/mar2008/gb20080314_430126.htm?chan=globalbiz_asia+index+page_economics+%2B&+policy
Hämtdatum 11-05-05
- Human Right Watch, 2003."Sudan, Oil, and Human Rights" [Elektronisk]
<http://www.hrw.org/en/node/12243/section/32>. Hämtdatum 11-05-21
- Human Right Watch. 2008. "Q & A: Crisis in Darfur" [Elektronisk]
<http://www.hrw.org/legacy/english/docs/2004/05/05/darfur8536.htm>.
Hämtdatum 11-05-20
- Jakobson, Linda- Daojiong, Zha, 2006. "China and the Worldwide Search for Oil Security", *Asia-Pacific Review*, Vol 13, nr 2, s 60-73
- Klare Professor, Michael and Volman, Daniel, 2006, "The African 'oil rush' and US national security", *Third World Quarterly*, Vol 27, Nr 4, 609-628
- Kotecki, Stephanie L., 2008. "The human reight costs of China's arms sales to Sudan. A violation of international law on two fronts", *Pacific Rim Law & Policy Journal*, Vol 17, Nr 1, s. 209-235
- Krebs, Michael, 2011, "Italy opposes military intervention in Libya", *Digital Journal*, [Elektronisk]: <http://www.digitaljournal.com/article/304714> .
Hämtdatum: 2011-05-22
- "Security Council authorizes 'all necessary measures' to protect civilians in Libya", 2011. Anonym, *UN News Centre*, [Elektronisk]: <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=37808&Cr=libya&Cr1=> .
Hämtdatum: 2011-05-22
- Lutterbeck, Derek, 2009, "The Journal of North African Studies", *The Journal of North African Studies*, Vol 14, Nr 2, 169-184
- Lynch, Colum, 2004 . " Rights Group Says Sudan's Government Aided Militias", *Washington Post*, s. A12
- Magnusson, Erik, 2011, "Libyens olja gör EU-ledare försiktiga", *Sydsvenskan*
- Mack, David L. 2011, "The U.S. and Libya: Normalization of a stormy relationship", *Foreign Service Journal*, Vol 88, Nr 1, 26-29
- McFarland, Sherri. " Africa in Retrospect: Russia, Iran and Chinese Arms Supplies to Sudan", *African and Asian Studies*, Vol 9, nr 4, s. 462-480
- McGregor, Andrew, 2009. "Russia's Arms Sales to Sudan a First Step in Return to Africa: Part One", *Eurasia Daily Monitor*, Vol 6, nr 26
- Mingst, Karen A. & Arreguín-Toft, Ivan M, 2011. *Essentials of international relations*. 5th ed. New York [etc.]: W. W. Norton & Co.
- Nationalencyklopedin 2011, "Sudan". Hämtdatum: 11-05-02
- Nationalencyklopedin 2011, "Libyen". Hämtdatum: 2011-05-22
- Nationalencyklopedin 2011, "Storbritannien". Hämtdatum: 2011-05-22
- SIPRI, Stockholm International Peace Research Institute, 2008. "UN arms embargo on Sudan (Darfur region)". [Elektronisk]

http://www.sipri.org/databases/embargoes/un_arms_embargoes/sudan

Hämtdatum 11-05-22

Worrall, Richard John, 2007, "The strategic limitations of a Middle East client state by the mid-1950s: Britain, Libya and the Suez Crisis", *Journal of Strategic Studies*, Vol 30, Nr 2, 309-347

Zhao, Hong, 2007. "China's Oil Venture in Africa", *East Asia: An International Quarterly*, Vol 24, nr 4, s. 399-415

Zoubir, H. Yahia, 2009, "Libya and Europe: Economic Realism at the Rescue of the Qaddafi

Authoritarian Regime", *Journal of Contemporary European Studies*, Vol 17, Nr 3, 401-415

Databaser:

Amensty International = KILLING OF AL JAZEERA JOURNALIST CONDEMNED, 2011 [Elektronisk]: <http://www.amnesty.org/en/news-and-updates/killing-al-jazeera-journalist-condemned-2011-03-13> . Hämtdatum: 2011-05-22

CIA - The World Factbook = Libyen, United Kingdom, USA, Sudan & France. 2009. [Elektronisk]: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2050.html?countryName=Libya&countryCode=ly®ionCode=af&#ly> . Hämtdatum: 2011-05-21

DG-trade = "Libya- EU bilateral trade and trade with the world", 2011 [Elektronisk]: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113414.pdf . Hämtdatum: 2011-05-15

EIA = How dependent are we on foreign oil?, 2011, [Elektronisk]: http://tonto.eia.doe.gov/energy_in_brief/foreign_oil_dependence.cfm . Hämtdatum: 2011-05-22

Globaledege = Trade Stats. 2008 [Elektronisk]: <http://globaledege.msu.edu/countries/sudan/tradestats/> . Hämtdatum: 2011-05-19

Library of congress country studies 2 = Petroleum Politics, 1987 [Elektronisk]: [http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+ly0040\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+ly0040)) . Hämtdatum: 2011-05-22

Library of congress country studies 3 = Relations with the United States and Western Europe, 1987 [Elektronisk]: [http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+ly0043\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query/r?frd/cstdy:@field(DOCID+ly0043)) . Hämtdatum: 2011-05-22

U.S. Department of State = Background Note:Libya, Bureau of Near Eastern Affairs, 2010-11-17 [Elektronisk]:<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/5425.htm> . Hämtdatum: 2011-05-22

Library of Congress Country Studies 1 = INDEPENDENT LIBYA, 1987 [Elektronisk]: [http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query2/r?frd/cstdy:@field\(DOCID+ly0036\)](http://lcweb2.loc.gov/cgi-bin/query2/r?frd/cstdy:@field(DOCID+ly0036)) . Hämtdatum: 2011-05-22

FÖRELÄSNING

Gustavsson, Jakob, 2011-01-25, Komparativ metod